

Time: 2 hours

Marks: 60

वेळ: २ तास

(60 गुण)

Q1. Answer in not more than two sentences: (any 6 out of 10)

12 Marks

प्र.१ जास्तीत जास्त दोन वाक्यात उत्तरे द्या (10 पैकी कोणतेही 6)

(12 गुण)

1. Define 'trophy' under Wildlife (Protection) Act, 1972. / वन्यजीव (संरक्षण) कायदा, 1972 अंतर्गत 'शिकारस्मारक' चा परिभाषित करा.
2. What is an 'Educational Institution' as per the Noise Pollution Rules, 2000? / ध्वनी प्रदूषण नियम, 2000 नुसार 'शैक्षणिक संस्था' म्हणजे काय?
3. Define 'Stream' under the Water Act, 1974. / जल अधिनियम, 1974 अंतर्गत 'प्रवाह' परिभाषित करा.
4. Which Constitutional Amendment introduced the dual fold provision for protection of the environment / कोणत्या घटनादुरुस्तीने पर्यावरणाच्या संरक्षणासाठी दुहेरी तरतुदी लागू केल्या?
5. What is 'Authorization' under the Bio-Medical Waste Rules, 1998? / जैव-वैद्यकीय कचरा नियम, 1998 अंतर्गत 'अधिकृतीकरण' म्हणजे काय?
6. Give two examples of hazardous waste as per the Hazardous Waste Rules, 1998. / घातक कचरा नियम, 1998 नुसार घातक कचऱ्याची दोन उदाहरणे द्या.
7. Explain the Precautionary Principle. / सावधगिरीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
8. Mention two International Conferences held on Environment. / पर्यावरणावर आयोजित दोन आंतरराष्ट्रीय परिषदांचा उल्लेख करा.
9. What is a 'Protected Forest' as per the Indian Forest Act, 1927? / भारतीय वन अधिनियम, 1927 नुसार 'संरक्षित वन' म्हणजे काय?
10. Define 'Occupier' as under the Air Act, 1981. / हवाई कायदा, 1981 अंतर्गत 'कार्यचालकाची' व्याख्या करा.

Q2. Write Short Notes on Any Two of the following:**12 Marks**

Q2. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर लहान टिपा लिहा:

12 गुण

1. Taj Trapezium case / ताज ट्रॅपेझियम केस
2. Rio Conference / रियो परिषद
3. Eco-Mark / इको-मार्क
4. Air Pollution Control Area / वायू प्रदूषण नियंत्रण क्षेत्र

Q3. Answer Any Two of the Following:**12 Marks**

Q3. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तर द्या:

12 गुण

1. Mr X, has been throwing his household waste on the adjoining plot of land near his house. This has led to foul odor, increase in flies and insects in the colony. The other members of the society want to take legal action against Mr X.

- I. What legal remedies are available to the members of the Society?
- II. What kind of remedy can the court provide for the residents?

1. Mr. X, त्यांच्या घराजवळील जमिनीच्या प्लॉटवर घरातील कचरा टाकत होते. त्यामुळे वसाहतीमध्ये दुर्गंधी, माश्या व किटकांचा वावर वाढला होता. त्यामुळे सोसायटीच्या इतर सदस्यांना Mr. X विरुद्ध कायदेशीर कारवाई करायची आहे.

- I. सोसायटीच्या सदस्यांसाठी कोणते कायदेशीर उपाय उपलब्ध आहेत?
- II. रहिवाशांना न्यायालय कोणता तोडगा देऊ शकते?

2. XYZ Industry, employees 800 workmen. It has got the consent from the State Pollution Control Board to establish and operate the industry but the Environmental Clearance from the Ministry of Environment is still under process. The emissions from the industry are within the prescribed standards. The residents have gone to court pleading that the industry is operating illegally.

- I. What is Environment Impact Assessment?
- II. Which principle of environmental law should the Court use in deciding this case?

2. XYZ उद्योग, 800 कामगारांना कामावर ठेवलेले आहेत. उद्योगाची स्थापना आणि संचालन करण्यासाठी राज्य प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडून संमती मिळाली आहे परंतु पर्यावरण मंत्रालयाकडून पर्यावरण मंजूरीची प्रक्रिया अद्याप सुरू आहे. उद्योगातून होणारे उत्सर्जन विहित मानकांमध्ये आहे. हा उद्योग बेकायदेशीरपणे सुरू असल्याची याचिका रहिवाशांनी न्यायालयात केली आहे.

- I. पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकन म्हणजे काय?
- II. या खटल्याचा निकाल देताना न्यायालयाने पर्यावरण कायद्याचे कोणते तत्व वापरावे?

3. The State government has declared an area as a Reserve Forest. Mr. X enters the forest every day to pick up herbs that are used in tribal medicine. On one such trip he is attacked by a tiger. He kills the tiger and escapes.

- I. What crimes has Mr. X committed?
- II. What are the defenses available to Mr. X.?

3. राज्य सरकारने एक क्षेत्र राखीव वन म्हणून घोषित केले आहे. Mr. X, आदिवासी औषधांमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या औषधी वनस्पती घेण्यासाठी दररोज जंगलात प्रवेश करतो. अशाच एका प्रवासात त्याच्यावर वाघाचा हल्ला होतो आणि तो वाघाला मारून पळून जातो.

I. Mr. X ने कोणते गुन्हे केले आहेत?

II. Mr. X साठी कोणते संरक्षण उपलब्ध आहे?

4. XYZ residential colony was celebrating New Year Eve on the building terrace. They played music till 11.00P.M. The residents of the adjoining building are not able to sleep.

I. To whom can the residents make an official complaint?

II. What is the offence and punishment for the activities conducted by building XYZ?

4. XYZ निवासी वसाहत इमारतीच्या टेरेसवर नवीन वर्षाची संध्याकाळ रात्री 11.00 पर्यंत संगीत वाजवून साजरी करत होते. त्यामुळे शेजारील इमारतीतील रहिवाशांना झोप लागत नाही.

I. रहिवासी अधिकृत तक्रार कोणाकडे करू शकतात?

II. XYZ नी केलेल्या क्रियाकलापांसाठी गुन्हा आणि शिक्षा काय आहे?

Q4. Answer any Two of the following

24 Marks

Q.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या

24 गुण

1. Explain the offences and penalties under the Water Act, 1974. / पाणी कायदा, 1974 अंतर्गत गुन्हे आणि दंड स्पष्ट करा
2. How has the Supreme Court of India used the provisions of the Indian Constitution to protect the environment? Explain using case laws. / भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाने पर्यावरणाच्या रक्षणासाठी भारतीय संविधानातील तरतुदींचा वापर कसा केला आहे ते निर्णित कायदे (case law) वापरून स्पष्ट करा.
3. Explain the salient features of the Wildlife Protection Act, 1972. / वन्यजीव संरक्षण कायदा, 1972 ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
4. What are the powers given to the Central Government under Environment (Protection) Act, 1986 for protecting the environment? / पर्यावरण संरक्षणासाठी पर्यावरण (संरक्षण) कायदा, 1986 अंतर्गत केंद्र सरकारला कोणते अधिकार दिले आहेत?
